

J. SENZORY S INDUKČNOSTÍ (Induktivni,Indukční,magnetické)

Přednášející: prof. Ing. Miroslav Husák, CSc.

husak@fel.cvut.cz,

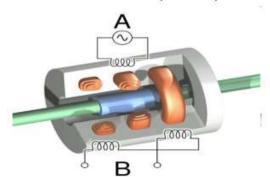
http://micro.feld.cvut.cz

tel.: 2 2435 2267

Cvičící: Ing. Adam Bouřa, Ph.D.

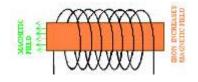
Ing. Alexandr Laposa, Ph.D...

Linear variable differential transducer (LVDT)

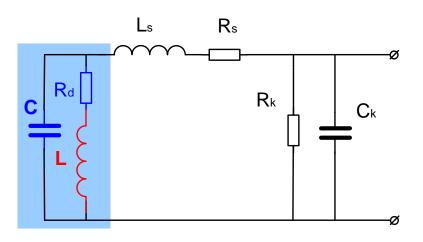
$$L = f(S, l, N, \mu)$$

$$dL = \frac{\partial L}{\partial S}dS + \frac{\partial L}{\partial l}dl + \frac{\partial L}{\partial N}dN + \frac{\partial L}{\partial \mu}d\mu$$

Indukčnost závisí na řadě parametrů

Změna indukčnosti je dána změnou parametrů

Náhradní zapojení senzoru s indukčností a jeho připojení k vyhodnocovacímu obvodu

Pracovní kmitočet – odvození intervalu

$$R_d, R_s, \omega L_s \le \le \omega L \le \le \frac{1}{\omega C}, \frac{1}{\omega C_k}, R_k$$

? Senzory s indukčností: Napište základní rovnici pro výpočet indukčnosti L a k ní napište diferenciální rovnici pro určení změny indukčnosti. Nakreslete náhradní elektrické zapojení senzoru s L s připojením k vyhodnocovacímu obvodu. Z náhradního elektrického obvodu odvoďte nerovnici pro určení rozmezí pracovních frekvencí.

Rozdělení senzorů s indukčností

$$L = f(S, l, N, \mu)$$

A) Indukčnostní (Induktanční)

pasivní indukčnost, napájení ze střídavého zdroje, měření impedance L statické - vzdálenost

B) Indukční (magnetoinduktivní)

aktivní, pemanentní magnet, indukce napětí v L změnou B, měření induk. napětí v L dynamické - změna např. B

C) Magnetoelastické

Změna µ jádra cívky pasivní i aktivní provedení, Měření impedance L

D) Magnetostrikční

aktivní, při deformaci jádra a při působením kruhového mg. pole se vytváří podélné mg. pole, měření induk. napětí statické - torze

E) Magnetoanizotropní

aktivní, změna geometrie mg. pole, napájení ze střídavého zdroje, měření indukovaného napětí statické - síla, tlak

A) Indukčnostní (Induktanční)

A) Indukčnostní (Induktanční)

pasivní indukčnost, napájení ze střídavého zdroje, měření impedance L statické - vzdálenost

A) Indukčnostní (Induktanční) – princip činnosti

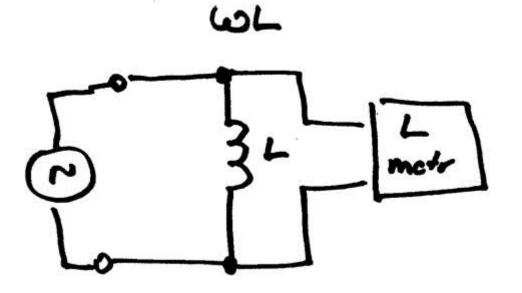
Zkou ška

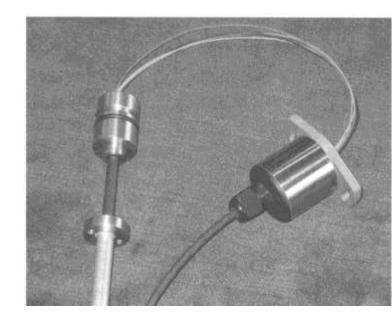
$$L = f(S, l, N, \mu)$$

$$X_L = \omega L = 2\pi f L$$

S průřez jádra L délka závitů N počet závitů µ permeabilita

- Změna parametrů indukčnosti L vede ke změně impedance L.
- Impedance je funkcí měřené veličiny

? Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní): Nakreslete princip činnosti, napište, na kterých parametrech je indukčnost L závislá.

A) Indukčnostní (Induktanční) – realizace

snímače s pouzdry z plastů (vazební - flush device)

senzor s upevňovacím závitem

snímače s pouzdry z kovu (nevazební - Non-flush device)

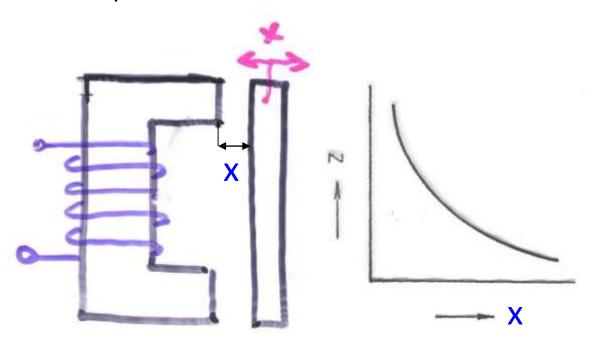
senzor bez závitu - hladké

A) Indukčnostní – změna vzduchové mezery

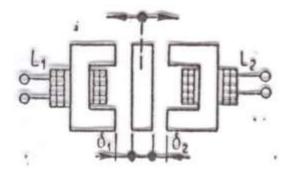
a) Malá vzduchová mezera – rozsah 3 μm - 5 μm

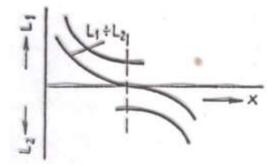
- Změna vzduchové mezery, tj. vzdálenosti mezi jádrem a pohyblivým třmenem
- Pohyb ve směru x

Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s malou vzduchovou mezerou: Nakreslete princip činnosti a převodní charakteristiku pro změnu indukčnosti se změnou vzduchové mezery

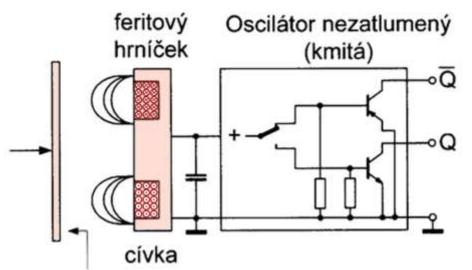
Diferenciální zapojení

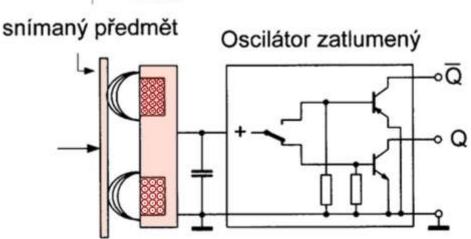

Cívka s feritovým jádrem (vyšší kmitočet)

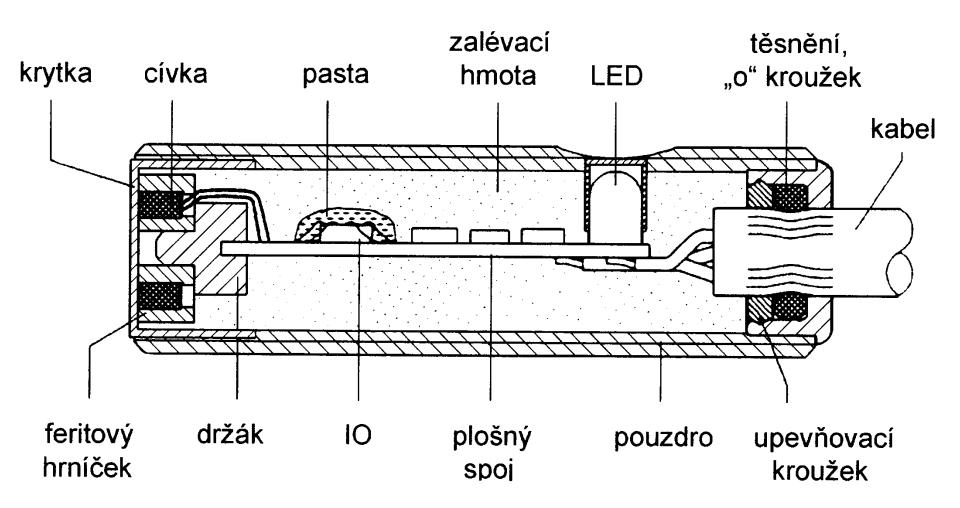

Logická funkc	е	
Oscilátor	Výstupy	
	Q	Q
nezatlumený zatlumený	Н	L H

Cívka s feritovým jádrem – reálný senzor

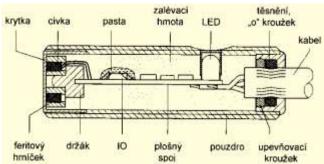

Cívka s feritovým jádrem – reálný senzor

Senzor přiblížení má několik za sebe řazených elektrických bloků

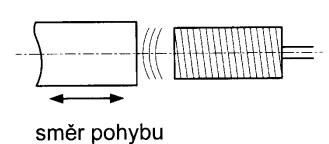
- Oscilátor (Oscilator)
- Vyhodnocovací obvody (Evaluation Circuit)
- Koncový stupeň (Output Circuit)

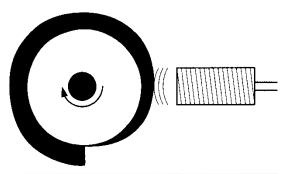

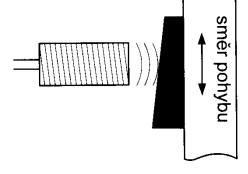

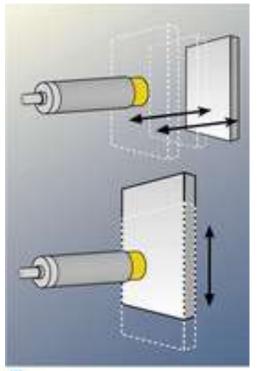

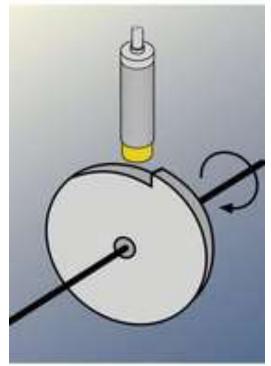
Základní a nejběžnější principy detekce přiblížení kovového předmětu

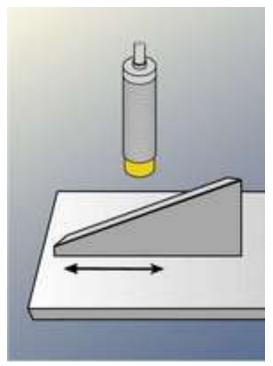

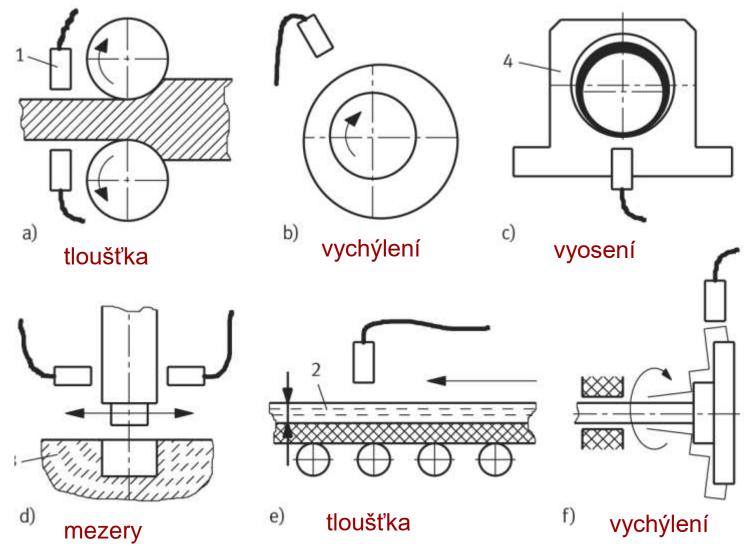

Příklady použití indukčnostních senzorů přiblížení

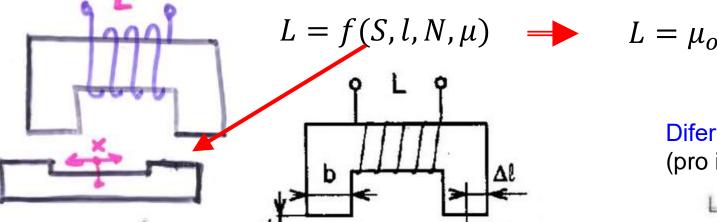

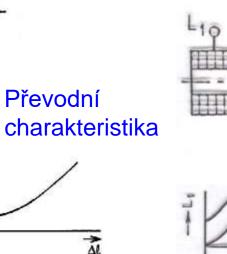
A) Indukčnostní – změna průřezu magnetického pole

b) Posunutí jádra (změna S)

rozsah 3 μm - 100 mm (úpravou konstrukce)

Diferenciální zapojení (pro informaci, ne ke ZK)

Převodní

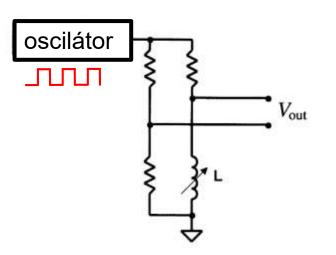
? Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s posunutím jádra: Nakreslete princip činnosti a převodní charakteristiku L jako funkci posunutí třmene

Zkou ška

A) Indukčnostní – vyhodnocovací obvody, můstek

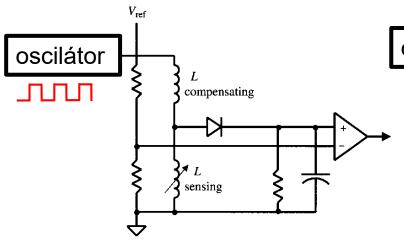

oscilátor V_{ref}

výstup - stejnosměrné napětí

Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní): Nakreslete můstková zapojení pro vyhodnocování senzorových signálů (výstupem je střídavý signál, stejnosměrný signál, zapojení se synchronním detektorem).

výstup - střídavé napětí

oscilátor

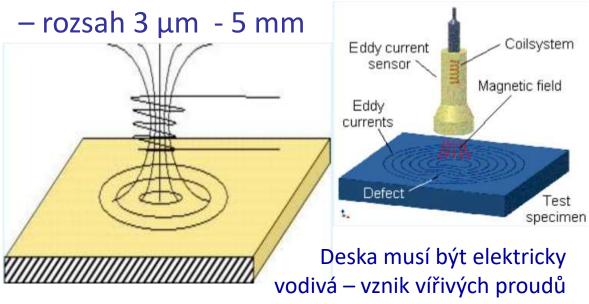
výstup - stejnosměrné zesílené napětí

výstup – synchronní detektor (stejnosměrné napětí)

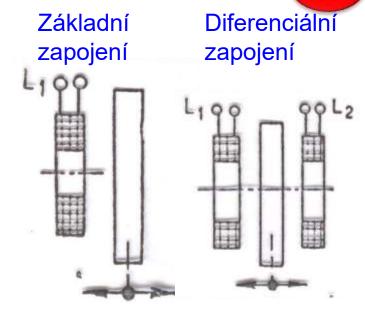
A) Indukčnostní - potlačené mg. pole (vířivé proudy)

c) Potlačené mg. pole – vířivé proudy

Střídavé magnetické pole indukuje v elektricky vodivém tělese cirkulární (vířivé) proudy. Tyto proudy vytvářejí vlastní magnetické pole, které má opačnou fázi než pole budicí, jeho působením proti budicímu poli je toto zeslabováno, výsledné pole je vektorovým složením obou dílčích polí, mění se impedance cívky.

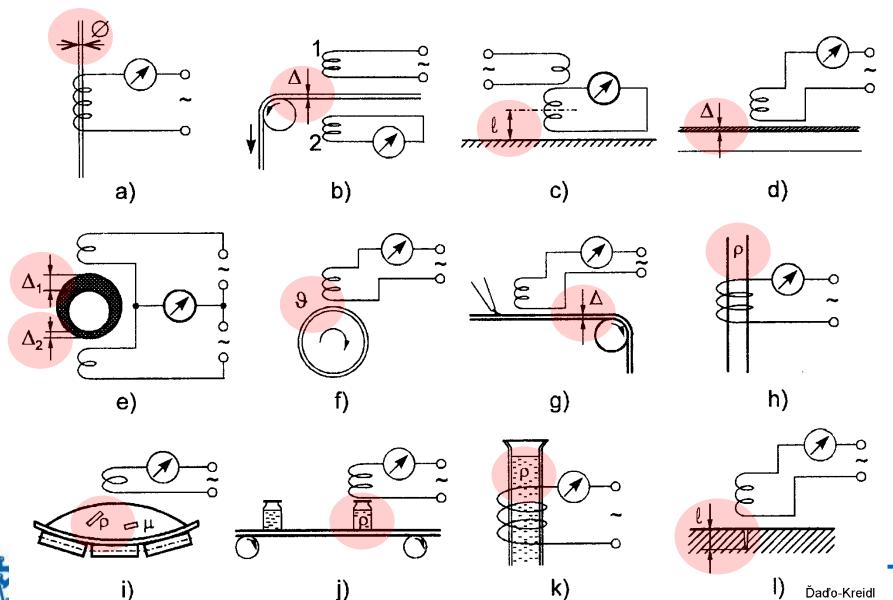
Vyhodnocení informace

Cívkový systém má jedno vinutí a vyhodnocuje se změna impedance cívky Z

? Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s potlačeným magnetickým polem: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti.

Zkou

A) Indukčnostní - potl mg. pole (vířivé proudy), aplikace

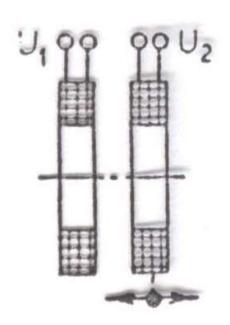

A) Indukčnostní – vzájemná indukčnost

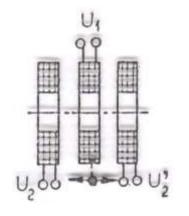

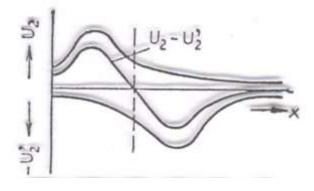
d) Vzájemná indukčnost rozsah 3 μm - 3 mm

? Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní), vzájemná indukčnost: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti senzoru

Diferenciální zapojení (pro informaci, ne ke ZK)

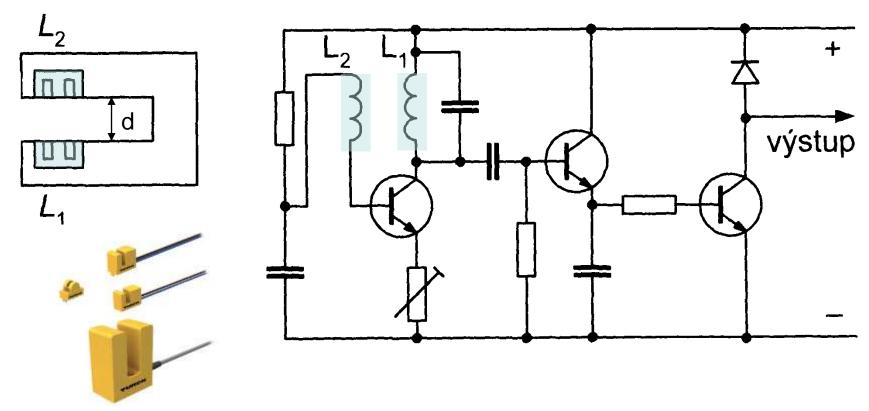

A) Indukčnostní – vzájemná indukčnost, aplikace

Aplikace: zářezový senzor (induktivní závora)

Princip:

Vzájemná indukčnost L1 a L2 nastavena bez jádra tak, aby OSC kmital Zasunutím jádra se změní vzájemná indukční vazba – OSC přestane kmitat, změna amplitudy na výstupu

A) Indukčnostní – aplikace

Použití:

- Bezdotykové koncové spínače na strojích
- Detekce natočení a otáčení,
- Měření a detekce přiblížení kovového předmětu, detekce vyosení
- Detekce pohybu a posuvu dopravníky, soustruhy ...
- Detekce a řízení prakticky veškerého mechanického pohybu, s analogovým nebo diskrétním výstupem.
- Automobilový průmysl detekce pohybu kol automobilů (ABS, ESP) ...
- Strojní průmysl obráběcí stroje, řízení svářecích robotů, dopravníků, detekce posunu, dorazy, detekce tloušťky materiálu ...
- Potravinářský průmysl míchací stroje, balící stroje, plnící stroje, posuvné dopravníky ...
- Dřevoobráběcí stroje
- Montážní linky
- Textilní stroje

A) Indukčnostní – výhody, nevýhody

OVýhody:

- □ Velká odolnost proti nepříznivým okolním pracovním podmínkám (prach, olej, voda, vlhkost, elmg. rušení, teplota).
- Proto je lze přímo, bez přídavné ochrany použít na místech vystavených nepříznivým podmínkám (v dopravních prostředcích, výrobních provozech těžkého strojírenství, venkovní provozy apod.)

8 Nevýhody:

- Vysoká cena
- Robustní provedení

B) Indukční (magnetoinduktivní)

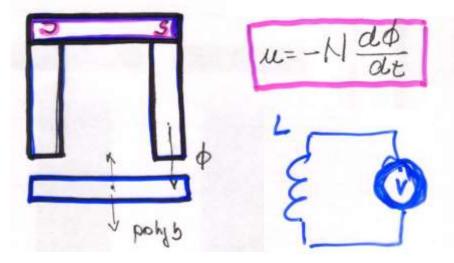
B) Indukční (magnetoinduktivní)

aktivní, pemanentní magnet, indukce napětí v L změnou B, měření induk. napětí v L dynamické - změna např. B

B) Indukční (magnetoinduktivní) - elektromagnetický

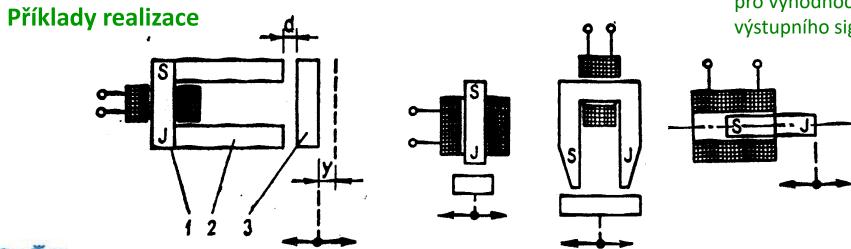
a) elektromagnetický princip

Indukční zákon pro cívku s N závity

Vyhodnocování výstupního signálu zjednodušený obvod Indukční
(magnetoinduktivní)
senzor
elektromagnetický
(aktivní): Nakreslete a
vysvětlete princip
činnosti senzoru,
napište rovnici
indukčního zákona pro
cívku s N závity,
nakreslete princip
(zjednodušený obvod)
pro vyhodnocování
výstupního signálu.

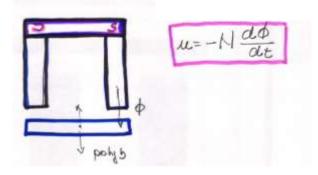
Zkou ška

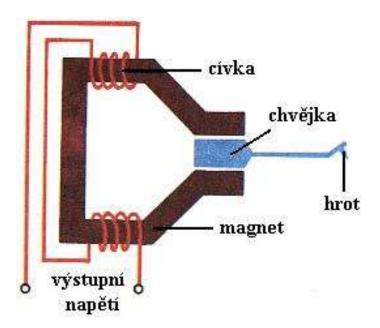

B) Indukční (magnetoinduktivní) - elektromagnetický

a) elektromagnetický princip

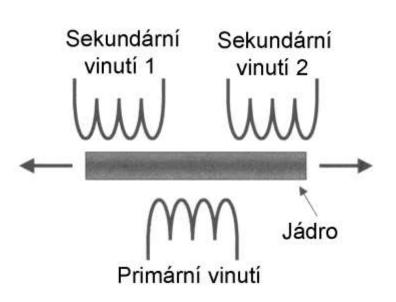
Magnetodynamická přenoska gramofonu

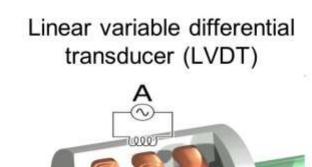

B) Indukční (magnetoinduktivní) – transformátorový senzor polohy (LVDT)

LVDT - změna indukční vazby (transformátor s proměnnou vazbou)

(LVDT – Linear Variable Differential Transformer)

000

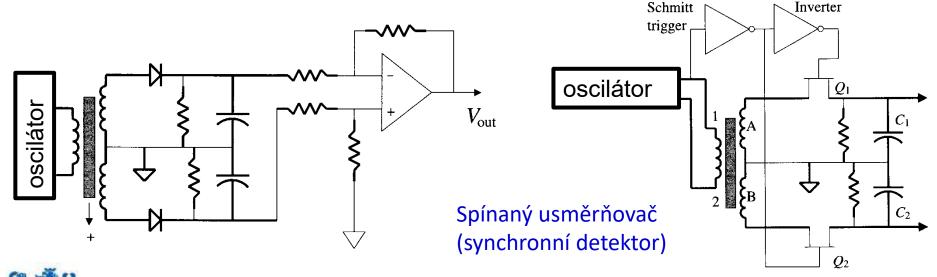

Zkou ška

B) Indukční (magnetoinduktivní) – transformátorový senzor polohy (LVDT), vyhodnocování signálu

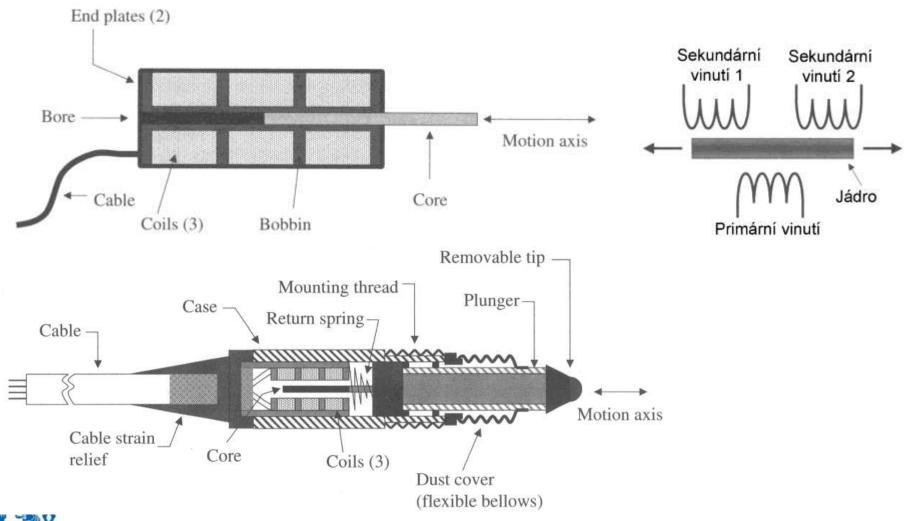

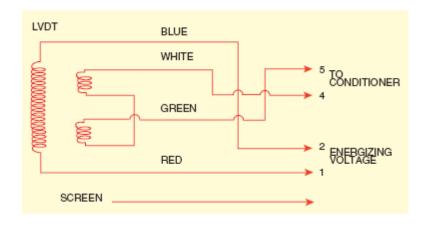
Zkou ška

B) Indukční (magnetoinduktivní) – transformátorový senzor polohy (LVDT), realizace

B) Indukční (magnetoinduktivní) – transformátorový senzor polohy (LVDT), katalog

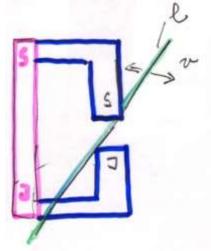

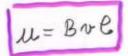
B) Indukční (magnetoinduktivní) - elektrodynamický

b) elektrodynamický princip

Elektrodynamický princip

Magnetoinduktivní rovnice

Princip vyhodnocování signálu

Využití

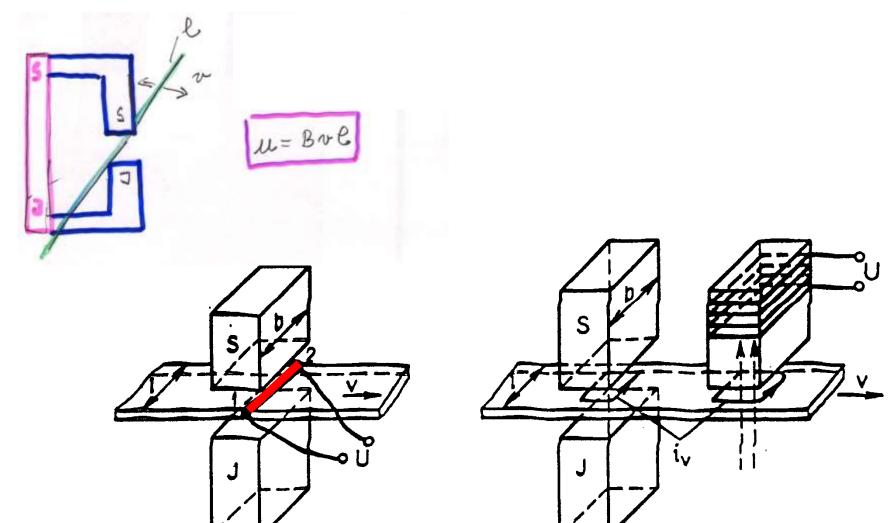
- Elektrodynamický mikrofon
- Reproduktor

? Indukční (magnetoinduktivní) senzor elektrodynamický (aktivní): Nakreslete princip činnosti senzoru, napište magnetoinduktivní rovnici pro výstupní napětí, nakreslete zjednodušený obvod pro vyhodnocování výstupního signálu

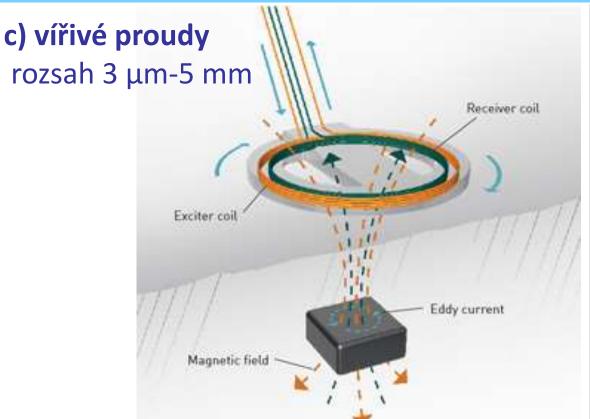

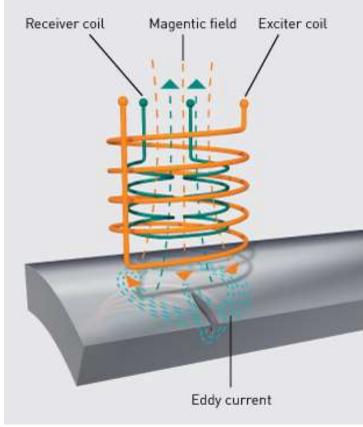
B) Indukční (magnetoinduktivní) - elektrodynamický

b) elektrodynamický princip

B) Indukční - vířivé proudy (metoda s průchozí cívkou)

Deska musí být elektricky vodivá (Cu)– vznik vířivých proudů

Vyhodnocení informace

- 2 cívky, budicí a snímací.
- Vyhodnocení indukovaného napětí ve snímací cívce, měří se amplituda a fáze indukovaného napětí

B) Indukční - vířivé proudy (metoda s průchozí cívkou)

Použití u všech druhů elektricky vodivých materiálů (neferomagnetických i feromagnetických).

Výhody umožňuje sledovat vlastnosti zkoušeného tělesa, jejichž změny ovlivňují elektrickou vodivost nebo průřez nebo vzdálenost

bezdotyková metoda, výstupní informací je elektrický signál

Vířivé proudy mohou být použity pro: zjišťování trhlin, tloušťky materiálu, tloušťky nátěrů, vodivosti, materiálové identifikace, detekce tepelného poškození, stanovení hloubky pláště, kontroly tepelného zpracování

Diferenciální cívky uspořádané za sebou Vysoký koeficient plnění cívek

Vysoká zkušební rychlost, protože se snímač nedotýká zkoušeného předmětu

Možnost zkoušení i za vysokých teplot pomocí speciálních chlazených snímačů

Při zkoušení trubek jsou velmi dobře indikovány drobné díry přes celou tloušťku stěny, takže je možno u trubek tímto zkoušením nahradit zkoušku vnitřním přetlakem.

Indikace dlouhých vad je méně spolehlivá. Pokud vada zasáhne do obou diferenciálních cívek, signál vady se alespoň částečně vyruší.

Dlouhé vady bývají indikovány převážně na koncích, pokud nemají příliš pomalý náběh

C) Magnetoelastické – změna µ_r (změna vlastností jádra)

C) Magnetoelastické

Změna µ jádra cívky pasivní i aktivní provedení, Měření impedance L

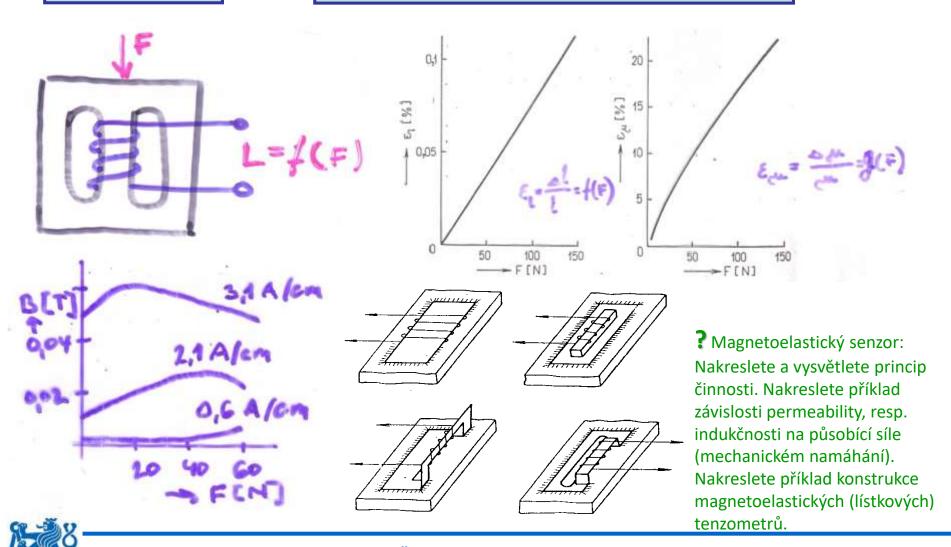

C) Magnetoelastické – změna μ_r (změna vlastností jádra)

$$L = f(\mu_r)$$

μ_r = f(změna fyzikálních veličin)

D) Magnetostrikční (inverzní k Wiedemanovu jevu)

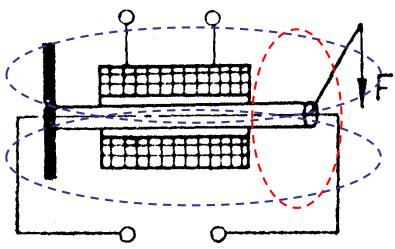
D) Magnetostrikční

aktivní, kruhové a podélné mg. pole, napájení ze střídavého zdroje, měření indukovaného napětí statické - torze

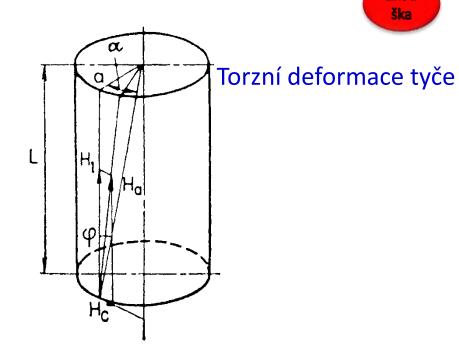

D) Magnetostrikční (inverzní k Wiedemanovu jevu)

Princip činnosti

? Magnetosktriční senzor: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti

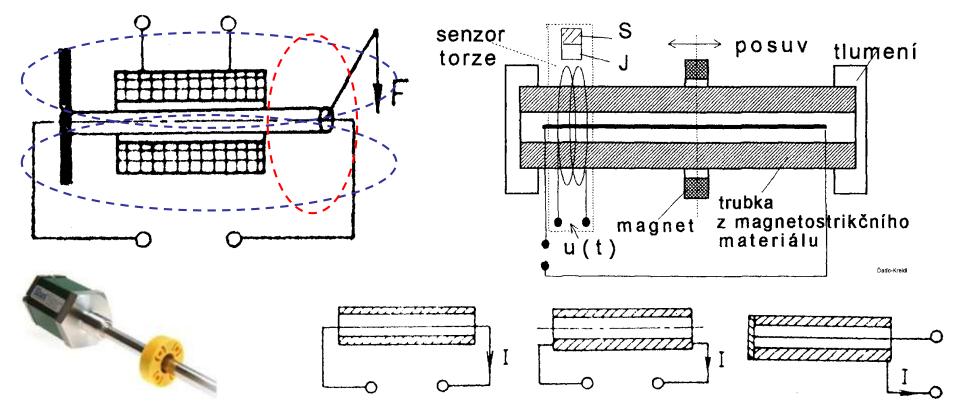
Wiedemannův jev: Feromagnetická tyč (Fe, Co, Ni) se torzně deformuje, pokud tyčí protéká elektrický proud (kruhové mg. pole) a tyč je umístěna v podélném magnetickém poli (cívka s feromegnetickou tyčí)

Inverzní Wiedemannův jev: tyč je v kruhovém mg. Poli (protéká proud), tyč je torzně deformovaná, v cívce okolo tyče se objeví napětí (výstupní signál)

Zkou

D) Magnetostrikční (inverzní k Wiedemanovu jevu)

Aplikace

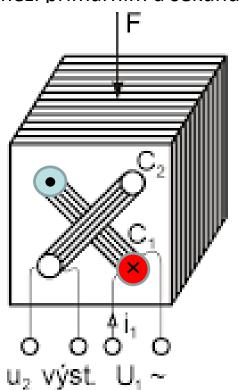
- měření polohy a vzáj. polohu objektů vůči jinému bodu, rychlosti, vzdálenosti, výšky hladiny, náklon, úhel natočení, sklon
- Inklinoměry s gyroskopem fungují na gyroskopickém principu, MEMS technologie
- Činnost i v extrémních podmínkách (prach, vlhké i znečištěném prostředí)

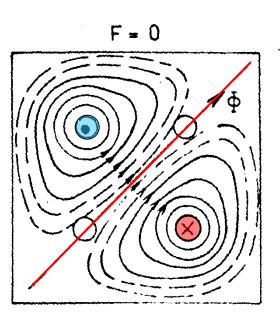

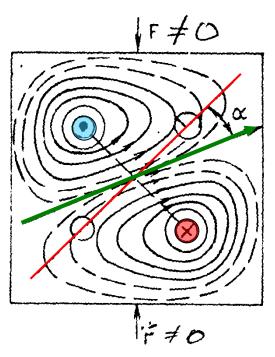
E) Magnetoanizotropní (změna směru mg. pole)

E) Magnetoanizotropní aktivní, změna geometrie mg. pole, napájení ze střídavého zdroje, měření indukovaného napětí statické - síla, tlak

- Magnetoanizotropie označuje deformaci magnetického pole při mechanickém namáhání
- Magnetoanizotropní senzor je vyroben buď z plného materiálu nebo z plechů, kolem středu symetrické čtyři otvory, umístěno primární a sekundární vinutí.
- Senzor bez zatíženi: mg. tok primárního vinutí nezasahuje do sekundární cívky
- Senzor je zatížený: mechanická deformace vytvoří magnetickou anizotropii, zvýší se vazba mezi primárním a sekundárním vinutím a na výstupu se objeví napětí.

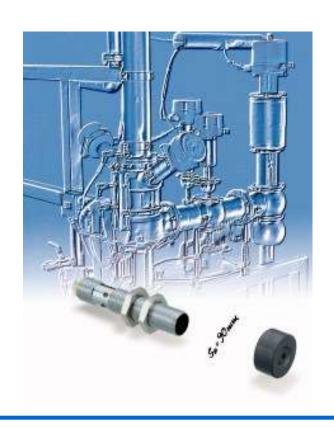
Magnetoanizotropní senzor: Nakreslete a

vysvětlete princip činnosti

Příklad: Magnetoinduktivní senzor

- ☐ Typické aplikace především potrubní čisticí elementy nebo řízení dveří a vrat.
- Magnetoinduktivní senzory jsou aktivovány externími magnetickými poli, dosahují vysokých spínacích vzdáleností až 90 mm.

Příklad: Zářezové senzory

- Pouzdro zářezových senzorů má U-tvar, aktivní plocha je mezi vidlicemi
- Aktivace zářezových senzorů probíhá zasunutím objektů do senzoru
- Jsou schopny spolehlivě snímat objekty, jejichž vzdálenost od aktivní plochy postranní přiblížení není přesně určena

Příklad: se selektivním chováním

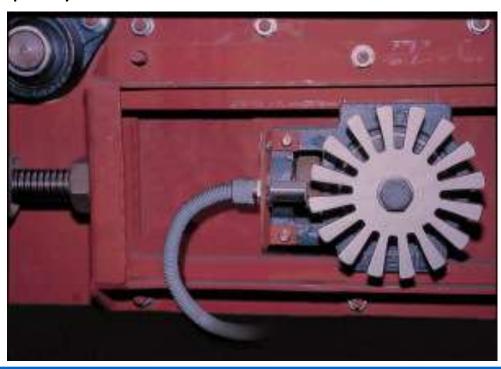
- Selektivní senzory rozlišují feritové kovy od neferitových
- Aplikace jsou např. rozlišování součástek a nástrojů nebo obrobků z různých materiálů jakož i jednoduché kódovací úlohy

Příklad: s integrovaným hlídačem otáček

- Senzor a vyhodnocovací zařízení jsou v jednom pouzdře
- Nastavitelným vyhodnocovacím zařízením může být kontrolováno podkročení nebo překročení rozsahu otáček od 0...3000 ot/min
- Pomocí periodického zatlumování senzorů na hřídeli umístěnou kovovou clonkou nebo přímým snímáním zubů na ozubeném kole

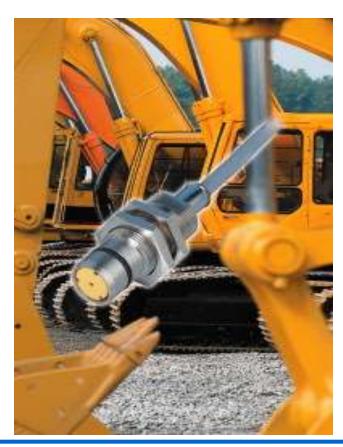
Příklad: s analogovým výstupem

- Jednoduché regulační aplikace
- Analogový výstup dodávají proudový, napěťový a frekvenční signál proporcionální měřené vzdálenosti

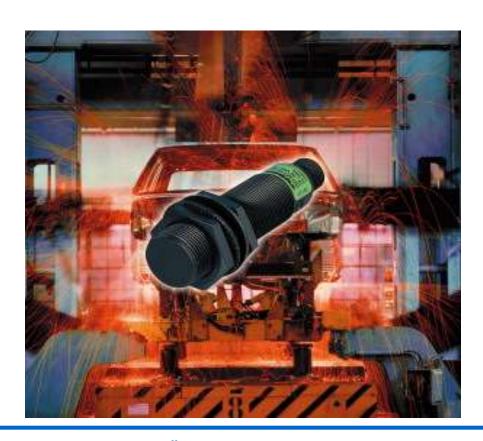
Příklad: pro vysoké tlaky

- Použití v hydraulických systémech
- Speciální těsnění v přední části senzoru a dodatečné vnější utěsnění např. pomocí O-kroužku

Příklad: Senzory odolné vůči magnetickému poli

- Senzory odolné vůči magnetickému poli, indukční senzory s feritovým jádrem
- Speciální pouzdro (např. teflonovaný závit nebo svařovacímu poli odolný duroplastový kryt) pro použití ve svařovnách

Příklad: pro potravinářský průmysl

- V mlékárnách, pivovarech, pekárnách, mrazírnách nebo při balení a plnění potravin
- Umožňují optimalizaci procesů a snížení nákladů

Příklad: Senzory odolné vůči tlaku a mořské vodě

- Speciální pouzdra odolné vůči tlaku a mořské vodě
- Senzory lze trvale používat až v hloubce 500 m
- Dalšími oblastmi využití jsou jezy, zdymadla a pobřežní aplikace.

Příklad: pro extrémní okolní podmínky

- Aplikace v potravinářském průmyslu a strojírenství
- Senzory naprosto nepropustné a odolné vůči čisticím prostředkům, chladicím a mazacím kapalinám, řezným a brusným olejům
- Spolehlivé utěsnění, robustní pouzdra, nerezová pouzdra.

Příklad: pro extrémní mechanické zatížení

- Speciální čelní kryt chrání senzor před extrémním mechanickým zatížením
- Umožňuje použití senzoru v prostředích s tvrdými údery nebo krátkodobými vysokými teplotami (svařování, špony při obrábění).

Zkouškové otázky

- 1. Senzory s indukčností: Napište základní rovnici pro výpočet indukčnosti L a k ní napište diferenciální rovnici pro určení změny indukčnosti. Nakreslete náhradní elektrické zapojení senzoru s L s připojením k vyhodnocovacímu obvodu. Z náhradního elektrického obvodu odvoďte nerovnici pro určení rozmezí pracovních frekvencí.
- 2. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní): Nakreslete princip činnosti, napište, na kterých parametrech je indukčnost L závislá.
- 3. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s malou vzduchovou mezerou: Nakreslete princip činnosti a převodní charakteristiku pro změnu indukčnosti se změnou vzduchové mezery
- 4. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s posunutím jádra: Nakreslete princip činnosti a převodní charakteristiku L jako funkci posunutí třmene
- 5. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní) s potlačeným magnetickým polem : Nakreslete a vysvětlete princip činnosti
- 6. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní), vzájemná indukčnost: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti senzoru
- 7. Indukčnostní (induktanční) senzor (pasivní): Nakreslete můstková zapojení pro vyhodnocování senzorových signálů (výstupem je střídavý signál, stejnosměrný signál, zapojení se synchronním detektorem).
- 8. Indukční (magnetoinduktivní) senzor elektromagnetický (aktivní): Nakreslete a vysvětlete princip činnosti senzoru, napište rovnici indukčního zákona pro cívku s N závity, nakreslete princip (zjednodušený obvod) pro vyhodnocování výstupního signálu.
- 9. Transfomátorový senzor polohy (LVDT): Nakreslete princip činnosti
- 10. Transfomátorový senzor polohy (LVDT) : Nakreslete zjednodušené obvodové zapojení pro vyhodnocování informace z LVDT senzoru
- 11. Indukční (magnetoinduktivní) senzor elektrodynamický (aktivní): Nakreslete princip činnosti senzoru, napište magnetoinduktivní rovnici pro výstupní napětí, nakreslete zjednodušený obvod pro vyhodnocování výstupního signálu
- 12. Magnetoelastický senzor: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti. Nakreslete příklad závislosti permeability, resp. indukčnosti na působící síle (mechanickém namáhání). Nakreslete příklad konstrukce magnetoelastických (lístkových) tenzometrů
- 13. Magnetosktriční senzor: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti
- 14. Magnetoanizotropní senzor: Nakreslete a vysvětlete princip činnosti

